

Nazaj v vrtec z novimi spoznanji o življenju

Vesna Jarh, diplomirana vzgojiteljica, Vrtci občine Žalec

Varstvo predšolskih otrok, ki ga vrtec omogoča, je postalo tako samoumevno, da si starši življenje težko predstavljamo brez njega. Medtem ko smo lahko mirne duše odšli v službo in se sto odstotno posvetili obveznostim, so se naši otroci lahko igrali z vrstniki, raziskovali naravo, peli pesmice in sploh počeli 1000 in eno stvar. Situacija, ki je nastala zaradi novega koronavirusa, pa nas je vse postavila v nezavidljiv položaj.

Ključne besede: vrtec, otroci, koronavirus, starši

Virus je popolnoma spremenil našo sedanost in razgalil vso našo krhkost. Kar je bilo še včeraj samoumevno, danes ni več. Kdaj se bo vse skupaj končalo, ne ve nihče, saj kot pravi Kustec (2020), je treba počakati na strokovno oceno, kdaj bi bila taka vrnitev za vse udeležene (vzgojitelje, učitelje, učence in otroke) varna.

Biščak (2020) pravi, da je razumljiva skrb, ki jo zadnje čase izražajo »strokovnjaki« za filozofijo, sociologijo, psihologijo in še kdo, katerih mnenja so, da bo situacija, ko otroci že mesec in pol niso v šolah in vrtcih, zagotovo pustila posledice.

Vsi, otroci, starši in vzgojitelji, pričakujemo, da bo delovanje vrtca kmalu možno. Pandemija koronavirusa je povzročila izredno stanje, zato je potrebno vnaprej vedeti, kaj lahko pričakujemo, da lahko vsi vključeni v vzgojo in izobraževanje otrok pravočasno in ustrezno načrtujemo, kako naj se obnašamo in kako ukrepiti oz. kako učinkovito ukrepamo. Z načrtom zagotavljanja kontinuiranega dela v vrtcu bomo prispevali k zmanjšanju vpliva ponovne obolevnosti otrok, staršev in zaposlenih, preprečili širjenje bolezni znotraj vrtca ter zagotovili pogoje za kontinuirano poslovanje. Načrt mora vsebovati vsebine za zagotavljanje normalnega poteka vzgojno-izobraževalnega dela. Učinkovito načrtovanje in izvajanje procesa bo moralo zagotavljati upoštevanje naslednjih vsakodnevnih splošnih preventivnih ukrepov: dosledno upoštevanje pravilne higiene kašlja, dosledno skrb za higieno rok, starši si bodo morali ob prihodu v vrtec razkužiti roke (razkužilo bo/je nameščeno pri vhodu v vrtec), otroci si bodo v otroških umivalnicah umivali roke s toplo vodo in milom, redno bodo odnašali umazana oblačila domov, potrebna bo dosledna higiena dud in stekleničk, če jih otroci še potrebujejo, otroci ne bodo smeli prinašati igrač od doma, starši se po nepotrebem ne bodo smeli zadrževati v garderobah ali drugih prostorih vrtca, uporabljali bodo vhod/izhod, ki je najbližji igralnici otroka, po otroka bo prihajalo čim manj oseb, v vrtec bodo starši lahko pripeljali samo zdravega otroka.

Pravočasno načrtovanje omogoča, da ima vrtec predvidene vse vire in potrebne informacije za delo v času po kriznih razmerah ob pojavljanju koronavirusa. Najpomembnejše je določiti ustrezno organiziranost, zagotoviti kadrovske, materialne, tehnične in druge pogoje ter določiti ustrezen sistem komuniciranja. Prav tako je pomembno, da ob vrnitvi otrok v vrtec zaposleni ponudimo strukturo z vsemi pravili in odnosi, saj to otrokom daje občutek varnosti.

Kako to, da ni vrtca, vpliva na otroke?

Prve tedne je bilo ostajanje doma verjetno za večino otrok prijetno, mnogi so jih doživljali kot male počitnice. Sčasoma pa so se ti občutki zagotovo spremenili. Zaradi koronavirusa je prepovedano gibanje in zbiranje ljudi na javnih površinah. To pomeni, da so majhni otroci, katerih življenje se vrta okoli druženja z vrstniki, ostali doma. Odvzeto jim je bilo druženje z vrstniki, ki ga vedno bolj pogrešajo. Pogrešajo tudi vrtčevske aktivnosti, dejavnosti ...

Jenkinson (2020) izpostavlja, kako pomembno je, da otroci ostanejo v stiku s svojimi vrstniki iz šole ali vrtca. Govori o različnih opcijah komunikacije na daljavo. Vsa napredna tehnika nam tokrat zelo olajšuje dano situacijo. Otroci čutijo, da se nekaj dogaja, tudi

če so še tako majhni, da ne razumejo, kaj točno se odvija v svetu odraslih. Dejstvo je, da se otroci z vso to stisko, ki jo doživljajo v družini, pogosto poistovetijo. Postanejo nemirni ali prestrašeni in se zaprejo vase.

Kako se bo prekinitev v izobraževalnem procesu odražala v prihodnje?

V sami situaciji, v kateri smo se znašli, verjetno vsi čakamo, kaj nam bo prinesel jutrišnji dan. Nihče od nas tudi ne ve, koliko časa bodo te razmere trajale. Iz danih razmer lahko samo poizkušamo izvleči najboljše. Vzgojiteljice bi se rade čim prej vrnile nazaj na delo. SVIZ (2020) izpostavlja dejstvo, ki ga ni mogoče prezreti, in pravi, da se vrnitev ne bo mogla zgoditi »sama od sebe« – prav ravnateljice in ravnatelji, učiteljice in učitelji, svetovalne delavke in delavci, knjižničarke in knjižničarji ter vsi drugi zaposleni so tisti, ki bodo ponovno vzpostavljali normalno delujoče vzgojno-izobraževalne procese v vrtcih in šolah. Da je dilem zelo veliko, opozarjajo tudi pisma, ki jih sindikat zadnje dni prejema od članstva in izražajo poglede praktikov. Ti med drugim izpostavljajo, kako bistvenega pomena je, da se pri opredeljevanju protokolov za obnovitev delovanja vrtcev, šol, dijaških in študentskih domov ter univerz najprej zagotovi varnost in zdravje za vse udeležene v vzgojno-izobraževalnih procesih. SVIZ je v dopisu ministrici dr. Simoni Kustec ponovil in podčrtal, naj ministrstvo v načrt za odprtje šol in vrtcev takoj vključi reprezentativne predstavnike učiteljstva in drugih zaposlenih v vzgoji in izobraževanju.

Vrtec bo ponovno odprl svoja vrata

Otroci se zgledujejo po obnašanju odraslih in v njihovem obnašanju iščejo tudi pomiritev, zato odraslim in staršem svetujemo, da, če se le da, ostanejo mirni, z otrokom pa se o nastali situaciji pogovarjajo. Marjanovič (2020) poudari, da bodo otroci obremenjeni s spremembami vsakdana in trenutnim dogajanjem okoli koronavirusa. Potrebno bo prepoznati njihovo nelagodje in se nanj smiselno odzvati. Predlaga, da se še zlasti z otroki veliko pogovarjamo in jim razlagamo, da se zaradi virusa ne moremo objemati, prijemanjati, delati v skupinah ... Njihovo pripravljenost, da sprejmejo te spremembe, pa jim lahko osmislimo tako, da jim jo razložimo kot njihov doprinos k trenutnemu položaju.

Večina otrok bo s situacijo žal obremenjena in bo tudi izkazovala nelagodje in zaskrbljenost. Pri mlajših otrocih se to lahko kaže predvsem kot nemir, iskanje pozornosti, jokanje, brezvoljnost, težave s spanjem; otroci, tako mlajši kot starejši, tudi več sprašujejo, kaj se dogaja in seveda zakaj je zdaj to in ono drugače, zakaj ne morejo k prijateljem, starim staršem. Marjanovič (2020) poudari tudi, da je otrokom »treba pomagati in jim omiliti čustvene stiske in zaskrbljenost, vendar je dejstvo, da živijo tukaj z nami in da je nesmiselno, da bi posebnost situacije zanikali in jim skušali pomagati z izjavami kot npr. 'saj ni nič', 'za otroke ni nobenega problema' in podobno.«

Nazaj v vrtec z novimi spoznanji o življenju

Otroci imajo pravico do vzgoje in izobraževanja, ki jo zadnji mesec in pol ne morejo uveljavljati, kot so bili vajeni. Čez noč so se morali prilagoditi. Svoje so morali dodati starši, ki so postali ključni posrednik med vrtcem in otrokom. Ob tem pa ne pozabimo: prilagoditi smo se morali tudi vzgojitelji. Nikomur v tem trikotniku ni lahko, za vse je izziv velik, saj smo bili čez noč prisiljeni v povsem novo obliko dela, na katero nismo bili pripravljani. Delali smo po občutku in skušali vzpostaviti komunikacijo po različnih kanalih (spletna stran vrtca, telefon ...).

Otroci bodo po vrnitvi skupaj z nami doživljali aktualno dogajanje. Tudi oni lahko doživljajo stisko. Njihova tesnoba je lahko toliko večja, saj v primerjavi z odraslimi ne zmorejo razumsko dojemati in se odzivati na premnoge informacije, ki krožijo okoli njih. Ne razumejo vsega. Njihove zmožnosti racionalnega razmišljanja, analiziranja in logičnega sklepanja se šele razvijajo. Vidijo in slišijo pa nas, odrasle. Bolj kot besede se jih dotakne vse tisto, česar ne izrečemo. Tudi njih je lahko strah, so negotovi, zmedeni, imajo občutek nemoči. Zaradi tega so lahko bolj nemirni, razdražljivi, jokavi, lahko imajo različne psihosomatske težave, težave s spanjem ipd.

Moj načrt dela po vrnitvi v vrtec

Težko je narediti načrt za vrnitev v vrtec, a bom kljub vsemu predstavila svojega. Pred nami so zahtevne naloge na sistemski in odnosni ravni. Pred nami so kompleksne naloge, ki jih moramo odrasli opraviti, da bomo obvarovali oziroma na novo oblikovali svet, v katerem bo vsak otrok lahko izkusil spoštovanje in dostojanstvo, ključni izkušnji za zdrav človekov razvoj. Potrebujemo torej nove izkušnje na odnosni ravni in hkrati zagotavljanje varnega okvira za življenje na sistemski ravni.

Vsaka vzgojiteljica ima svoj način dela, vsaka vzgaja po svojih zmožnostih, a če ne bomo otrokom ob vrnitvi v vrtec pomagali in jih učili ter bili v kontaktu s starši, potem nam niti najbolj dodelan način načrta ne bo pomagal.

Pristopi naj bi temeljili na otroku prijetni izkušnji ob vrnitvi v vrtec in razvojno primernem pristopu. Podajanje vsebin bom zasnovala na osnovi izkustvenega doživljanja, utemeljevanja ter na konkretnih primerih (zgodbe, piktogrami ...). Upoštevati bo potrebno vse potrebe in možnosti realne vrtčevske situacije, da bo načrtovano zaživelo. Zelena bo podpora vseh vključenih. Pomembna bo učinkovita koordinacija in jasna, odprta komunikacija, da se nejasnosti sproti razrešujejo. Koristno si je vzeti čas za izmenjavo dobrih izkušenj oz. za diskusijo o odpravljanju ovir.

Načrt

Pred mano je bil velik izziv, kako oblikovati načrtovanje programa dela v oddelku, ki bo otroke in starše seznanjal s preventivo. Otrokom želim ponuditi vrsto aktivnosti in ustreznih ravnanj za zdrav način ži-

vljenja. Ogleдали si bomo lutkovni film *Čiste roke za zdrave roke*, izvajali stalne dejavnosti glede osebne higijene, si ogledali spletno predstavitev *Umivanje rok* in *Kako pravilno kašljati in kihati*, se vsakodnevno gibali na prostem, skrbeli za ločevanje odpadkov, sodelovali v različnih kotičkih in dejavnostih na temo zdrav način življenja.

Z interdisciplinarno zasnovanimi razvojno-preventivnimi vsebinami in kakovostnimi dejavnostmi, ki so praviloma integrirane v redne dejavnosti in druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela, bom zagotavljala optimalno podporo za vse otroke (higienski in preventivni ukrepi, pogovori, zgled ...). Svoje usmeritve bom podkrepila tudi s svojim ravnanjem, saj bo nujno potreben odločen premik poudarka vzgoje za zdravje z vsebin na odnose ter s kurativnega na razvojni in preventivni pristop.

Osredotočili se bomo na higienske preventivne ukrepe, si redno umivali roke z milom in vodo, upoštevali pravila higijene kašlja, dosledno in redno zračili prostor, se izogibali tesnim stiskom z ljudmi, izločili igrače in didaktični material, ki omogoča hiter prenos virusov, ter dosledno izvajali poostrene zdravstveno-higienske ukrepe. Načrtovane izvedbene oblike dejavnosti bodo otrokom v pomoč pri razumevanju, kako virusi škodljivo vplivajo na nas, z aktivnim sodelovanjem v dejavnostih pa se bodo učili samozaščitnega obnašanja, ki je najučinkovitejša preventiva. Dani bodo v situacijo, kjer se bodo prilagajali drugi rutini, drugačnemu sistemu, ga ponotranjili in z njim živeli.

Posebno pozornost bomo namenili aktivnostim na področju mentalnega zdravja, (premagovanja stresov, raznih težav, izboljševanja medsebojnih odnosov, dobrega počutja). Ob zagotavljanju učnega okolja, ki spodbuja zdrav življenjski slog in razvija kompetence, potrebne za zdravo življenje, in z aktivnostmi na temo zdravje se bomo dotaknili odnosa do zdravega načina življenja in spoznali dejavnike, ki na omenjeni odnos vplivajo. Učne sklope, ki jih že izvajam na temo zdravja, bom obogatila z novimi vsebinami (pomen čustvenega doživljanja – tako pozitivnega in negativnega).

Spremenili bomo obstoječe načine učenja in poučevanja, na novo oblikovali prostor oziroma prilagodili učno okolje, v katerem bo vsak otrok lahko izkusil spoštovanje in dostojanstvo kot ključni izkušnji za zdrav razvoj. Skozi igro otrok bomo zagotovili temeljne življenjske potrebe, opredeljene v Konvenciji o otrokovih pravicah, spoštovali otrokov čas, še posebej sedanjost, se veliko pogovarjali in dogovarjali.

Brali bomo zgodbi o koronavirusu, dostopno na spletu (<https://minirokice.si/pravljica-o-koronavirusu>). Pri tem se bomo osredotočali na doživljanje situacije, medsebojni pogovor oziroma razgovor o določeni tematiki z odzivanjem na to, kakšna stališča imajo otroci, kako ravnajo v določenih primerih. Ustvarjali bomo z jezikom, si izmišljevali svoje zgodbe, iskali besede na enak glas itd. Vsakodnevno delo

bomo popestrili s sistematičnim vnašanjem elementov čuječnosti, ki bo postala vsakodnevna dejavnost umirjanja in sproščanja in preusmerjanja pozornosti. Čuječnost bo vključevala dejavnosti iskanja načinov za umiritev misli in sprostitev, kar pomeni namerno osredotočanje pozornosti sedanjemu trenutku, brez da vrednotimo ali se npr. počutimo dobro ali slabo, ne glede na to, ali nam je to, kar vidimo, všeč ali ne ipd. Osredotočili se bomo in zelo pozorno poslušali, kaj vse slišimo ali vidimo okoli sebe, opazovali bomo svoje dihanje, pozorno poslušali, kaj vse slišimo, vohamo, okusimo. Ideje za izvajanje prakse čuječnosti skupaj z otroki bom črpala v *Minutah za čuječnost*.

Sklep

Trenutne razmere so za vse nas velika preizkušnja. Živimo v okoliščinah, ki si jih nihče od nas še nekaj mesecev nazaj ni mogel niti predstavljati. Nikoli si nisem predstavljala, da nam lahko nekaj takega, kot je virus, prekine našo vsakdanjo rutino v vrtcu. Pa vendar verjamem, da bomo to težko obdobje uspešno prestali in se iz njega marsikaj naučili. Po tednih fizične in socialne distance je sedaj pomembno, da otrokom zopet omogočimo socialne stike s sovrstniki in igro in izobraževanje.

Za otroke bo vrnitev v vrtce precejšnja sprememba, zato jim moramo ob vrnitvi omogočati najboljše: bližino, predanost, zaupnost, sočutje, skrb. To bo terjalo od nas vzgojiteljev znanje, izkušnje, odločnost, modrost, predvsem pa medsebojno spoštovanje in razumevanje. Za naše vsakodnevno delo z otroki pa bosta zlasti pomembni mirnost in komunikacija. Čačinovič Vogrinčič (2011) izpostavi pomembnost dialoga in sodelovanja. Meni, da sta dialog in sodelovanje videna kot vir moči za okrevanje. Z etiko participacije v soustvarjanju nove zgodbe v življenju, ki se bo razvila na razumevanju, sporazumevanju in dogovarjanju, vstopamo v novo obdobje.

Literatura:

Biščak, J. (2020): Vrnitev generacije otrok. Pridobljeno na spletu: <http://www.demokracija.si/komentar/vrnitev-generacije-otrok.html>
Čačinovič Vogrinčič, G. (2011): *Soustvarjanje pomoči v šoli: Teorija in praksa procesa soustvarjanja*. Zavod RS za šolstvo in šport.
Jenkinson (2020): Kako zabavati svoje otroke v času izolacije oz. karantene? Pridobljeno na spletu: <https://www.racunalniske-novice.com/triki/kako-zabavati-svoje-otroke-v-casu-izolacije-oz-karantene.html>
Kustec, S. (2020): Vrnitev v šole in vrtce je odvisna od strokovne ocene, kdaj bo to varno. Pridobljeno na spletu: <https://www.rtvsl.si/slovenija/kustec-vrnitev-v-sole-in-vrtce-je-odvisna-od-strokovne-ocene-kdaj-bo-to-varno/520608>
Marjanovič Umek, L. (2020): Starši, ostanite mirni, a ne brezbrizni. Pridobljeno na spletu: <https://www.rtvsl.si/zdravje/novi-koronavirus/razvoj-na-psihologinja-starsi-ostanite-mirni-a-ne-brezbrizni/517024>
SVIZ (2020): Posebna obvestila GO SVIZ. Pridobljeno na spletu: <https://www.sviz.si/obvestila/>